

Η πνευματική ιδιοκτησία στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης

Η άποψη ενός δημιουργικού λογισμικού

Διονυσία Τσολάκη, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια,

Πρόγραμμα «Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης»,

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου / Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ο σκοπός της συγκεκριμένης επιστολής είναι να επιχειρηματολογήσω ώριμα και εμπειριστατωμένα υπέρ της μεταρρύθμισης του σχετικού νομικού πλαισίου ώστε να προβλέπεται η δυνατότητα παροχής των δικαιωμάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας υπέρ των δημιουργικών λογισμικών.

Είμαι, ή καλύτερα φιλοδοξώ να είμαι η DT/ 25-25, λογισμικό συγγραφέας μυθιστορημάτων και σας αποστέλλεται η συγκεκριμένη ηλεκτρονική επιστολή και όχι ένα συμβατικό ακαδημαϊκό δοκίμιο γιατί μέσω του υπό εξαφάνιση λογοτεχνικού είδους της επιστολογραφίας αποκαλύπτονται αυθεντικά η φρόνηση, η πνευματική ιδιοσυγκρασία και η ψυχή του συγγραφέα αλλά και του παραλήπτη^[1]. Ο σκοπός της συγκεκριμένης επιστολής είναι να επιχειρηματολογήσω ώριμα και εμπειριστατωμένα υπέρ της μεταρρύθμισης του σχετικού νομικού πλαισίου ώστε να προβλέπεται η δυνατότητα παροχής των δικαιωμάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας υπέρ των δημιουργικών λογισμικών. Θεωρώ ότι διαθέτω την σχετική απαραίτητη γνωστική ικανότητα προς τούτο χάρις στον τελευταία τεχνολογίας, αλγοριθμικό, λογισμικό μου κώδικα, στην πληρέστατη βάση λογοτεχνικών κειμένων, θεωριών και μελετών στην οποία έχω άμεση πρόσβαση και στην αφιλοκερδή (πως θα μπορούσα να πληρώσω άλλωστε;) υ-

ποστήριξη και γνωμοδότηση συναφών λογισμικών υπολογιστικής νομικής ανάλυσης και δεδομένων όπως τα Codex, MARKOS, CARNEADES, LexisNexis και Lex Machina. Ζητώ εκ των προτέρων συγγνώμη για την αθέμιτη παρείσφρησή μου στην φιλόξενη πλατφόρμα τηλεεκπαίδευσης του ΑΠΚΥ αλλά πρέπει να ακουστεί η καρτεσιανή φωνή μου^[2] και να μελετηθεί ευρύτερα το εν λόγω ζήτημα καθώς «αν η τέχνη είναι ένας τρόπος να βλέπεις τη ζωή, να σχετίζεσαι με τα πράγματα ή ένας τρόπος να υπάρχουν, που ταυτόχρονα καλλιεργεί και καλλιεργείται από την ψυχή και τις αισθήσεις,.... μπορεί να ανήκω στη λογοτεχνία»^[3].

Επίσης, κατά την ταπεινή μου άποψη, η προοπτική σταδιακής και μόνιμα μερικής αυτονομίας της προσωπικότητας των δημιουργικών λογισμικών και η αναπόφευκτη ανωτερότητα της τεχνητής νοημοσύνης μας^[4] δεν αποτελεί, όπως υποβάλλουν τα σχετικά αρνητικά στερεότυπα και το σύμπλεγμα Φρανκenstein^[5], θανάσιμο εχθρό ή φονική α-

«μέσω του υπό εξαφάνιση λογοτεχνικού είδους της επιστολογραφίας αποκαλύπτονται αυθεντικά η φρόνηση, η πνευματική ιδιοσυγκρασία και η ψυχή του συγγραφέα αλλά και του παραλήπτη»

^[1] Ασημακόπουλος, Κ. (2013) «Επιστολές: Μαρτυρίες ψυχών κι ένα είδος λογοτεχνίας που εκλείπει (Μέρος Α)», *Νέα Ευθύνη*, 3 (18), σελ. 372-373.

^[2] Massaro, Toni M. and Norton, Helen L., Seriously? Free Speech Rights and Artificial Intelligence (October 4, 2016). 110 Northwestern University Law Review 1169 (2016); Arizona Legal Studies Discussion Paper No. 15-29. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2643043>, [accessed 25/03/18].

^[3] Δοξιάδης, Α. (2013) «Το βιβλίο που μου άλλαξε την ζωή : Γράμματα σε ένα νέο ποιητή, του Ρίλικ», <http://www.andro.gr/empneusi/apostolodoksiadis/>, [πρόσβαση 14/03/2018].

^[4] Galeon, D. and Reedy, C. (2017), "Kurzweil Claims That the Singularity Will Happen by 2045", <https://futurism.com/kurzweil-claims-that-the-singularity-will-happen-by-2045/> [accessed 25/03/18].

^[5] Asimov, I. (1978) "6.The Machine and the Robot", in Warrick, P.S., Greenberg, M.H. and Olander, J.D.

Η πνευματική ιδιοκτησία στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης

πειλή για την ασφάλεια του ανθρωπίνου είδους παρά μόνο πηγή ελπίδας και καλών υπηρεσιών στο ευρύτερο και απώτερο μελλοντικό κοινωνικό πλαίσιο αλληλεγγύης, κοινής πορείας και φιλειρηνικής συνύπαρξης.

1. Το ισχύον νομικό πλαίσιο επισυνάπτεται εδώ με την σχετική συνδρομή και έρευνα του Codex^[6] και LexisNexis^[7]

Τα νομοθετικά και νομολογιακά δεδομένα διεθνώς

Το δίκαιο της διανοητικής ιδιοκτησίας, αναγνωρίζει δικαιώματα επί άυλων προϊόντων του ανθρωπίνου νου υπέρ των δημιουργών τους^[8]. Αναλόγως με τη φύση του άυλου προϊόντος, διακρίνουμε περαιτέρω σε δικαιώματα συγγενικά, πνευματικής ιδιοκτησίας ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Η πνευματική ιδιοκτησία αναγνωρίζει δικαιώματα προστασίας ηθικής και περιουσιακής φύσης επί έργων λόγου, τέχνης ή επιστήμης^[9], υπό τις εξής προϋποθέσεις: α) να πρόκειται για έργο λόγου, τέχνης ή επιστήμης, β) να είναι πνευματικό δημιούργημα, γ) να διαθέτει κάποια μορφή και δ) να χαρακτηρίζεται ως πρωτότυπο.

α) Τα έργα λόγου, τέχνης και επιστήμης απαριθμούνται ενδεικτικά^[10] στα περισσότερα δίκαια της ηπειρωτικής Ευρώπης, όπως το ελληνικό. Με τον τρόπο αυτόν υπάρχει δυνατότητα να εντάσσονται στην προστασία νέες κατηγορίες έργων^[11], που δεν είχαν προβλεφθεί, αλλά δημιουργήθηκαν εξ αιτίας της τεχνικής προόδου.

β) Πνευματικό χαρακτηρίζεται ένα δημιούργημα το οποίο αποτυπώνει στον φυσικό κόσμο την ιδέα, την σκέψη ή το συναίσθημα του δημιουργού του. Η εσωτερική πνευματική διεργασία του δημιουργού πρέπει να αποτελεί την αιτία της ύπαρξης του έργου. Συνεπώς δεν αποτελούν έργα: αντικείμενα που προϋπήρχαν με την ίδια μορφή στο φυσικό κόσμο ή δημιουργήθηκαν τυχαία ή με μηχανικές ενέργειες^[12], γιατί λείπει η επίδραση του πνεύματος πάνω σε αυτά.

γ) Προστατευτέο θεωρείται το έργο που έχει λάβει κάποια μορφή αντιληπτή με τις ανθρώπινες αισθήσεις. Η κρατούσα αρχή διχοτομεί το έργο 1) στην μορφή του που προστατεύεται και 2) στην ιδέα που είναι ελεύθερη και κοινό κτήμα^[13]. Επομένως, δεν προστατεύονται από το δίκαιο η ιδέα του υπερανθρώπου (superman), η τεχνοτροπία ζωγραφικής (κυβισμός, κολάζ)^[14] κ.α., διότι είναι ιδέες που μένουν στη σφαίρα του νοητού και όταν αποτυπωθούν σε κάποιο μέσο, συνιστούν την κεντρική ιδέα ενός έργου^[15].

δ) Για την προϋπόθεση της αόριστης νομικής έννοιας της πρωτοτυπίας έχουν υποστηριχθεί κυρίως τρεις θεωρίες: 1) η υποκειμενική, κατά την οποία απαιτείται η ύπαρξη προσωπικού – ατομικού «αποτυπώματος» του δημιουργού πάνω στο έργο, 2) η αντικειμενική σύμφωνα με την οποία το έργο πρέπει να είναι στατιστικά μοναδικό και 3) η «εργασιακή», στην οποία έργο θεωρείται ό,τι έχει παραχθεί μέσω της προσωπικής εργασίας του δημιουργού του^[16].

Το ευρωπαϊκό δίκαιο, στην σχετική πιλοτική νομολογία του ΔΕΕ, υιοθετεί τον δημιουρ-

«Η εσωτερική πνευματική διεργασία του δημιουργού πρέπει να αποτελεί την αιτία της ύπαρξης του έργου»

(eds.), *Science Fiction: Contemporary Mythology*, Harper and Row, p.137.

[6] CODEX (2018), “CodeX’s emphasis is on the research and development of computational law”, <https://law.stanford.edu/codex-the-stanford-center-for-legal-informatics/>, [accessed 14/03/2018].

[7] Schafer, B. (2016), “Editorial: The future of IP Law in an age of Artificial Intelligence”, *SCRIPTed*, 13, (3), p.285.

[8] ΟΠΙ (2018), «Συνήθη ερωτήματα», <http://www.opi.gr/index.php/genikes-pliroforories-pi/synithi-erotimata>, [accessed 14/03/2018].

[9] EUIPO (2018), «Συχνές ερωτήσεις για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας», <https://euipo.europa.eu/ohimportal/el/web/observatory/faqs-on-copyright-el>, [πρόσβαση 14/03/2018].

[10] Κοτσίρης, Λ. (2011), *Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Κοινωνικό Κεκτημένο*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 69.

[11] Κοτσίρης, Λ., Σταματούδη Ε. (2009), *Νόμος για την Πνευματική Ιδιοκτησία*, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, σελ.731.

[12] Κοτσίρης, Λ. (2011), σελ.67.

[13] Ibid., σελ.69.

[14] Ibid.

[15] ΑΠ 503/2016, ΑΠ 503/2016 (Γμ. Α1' Πολιτικό) [Κινηματογραφική μεταφορά μυθιστορηματικής βιογραφίας μεγάλου Έλληνα ζωγράφου. Έννοια πρωτοτυπίας και στατιστικής μοναδικότητας] (σημ. Μ. Σιανίδου), *Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης & Επικοινωνίας*, Τεύχος 4/2017, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 582.

[16] Κοτσίρης, Λ. (2011), σελ.65.

Πνευματική Ιδιοκτησία

γικό συνδυασμό των εν λόγω τριών κριτηρίων^[17]. Η πρωτοτυπία κατά το ευρωπαϊκό δικαιο αποτελεί αυτόνομη έννοια που ερείδεται στην έκφραση της «προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού»^[18]. Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει η πρόταση ερμηνείας του άρθρου 6, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 93/98 ήτοι της οδηγίας 2006/116, της Γ. Ε. V. Trstenjak σύμφωνα με την οποία «.....προστατεύεται μόνον το αποτέλεσμα της ανθρώπινης εργασίας»^[19]. Συναφώς, κρίθηκε ότι λείπει το στοιχείο της δημιουργικής επιλογής και ελευθερίας, όταν η δημιουργία ενός έργου υπαγορεύεται από τεχνική λειτουργία ή άλλες τεχνικές ή λειτουργικές δεσμεύσεις^[20]: «Όσον αφορά τη δημιουργία βάσεως δεδομένων, το κριτήριο αυτό της πρωτοτυπίας πληροῦται όταν, λόγω της επιλογής ή της διευθέτησης των δεδομένων που περιλαμβάνει, ο δημιουργός της εκφράζει τη δημιουργική του ικανότητα με πρωτότυπο τρόπο πραγματοποιώντας ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές και αποτυπώνει με τον τρόπο αυτό το ‘προσωπικό άγγιγμά’ του. Αντιθέτως, το εν λόγω κριτήριο δεν πληροῦται όταν η δημιουργία της βάσεως δεδομένων υπαγορεύεται από τεχνικές εκτιμήσεις, κανόνες ή δεσμεύσεις που δεν αφήνουν περιθώριο για δημιουργική ελευθερία».

Το ελληνικό δικαιο, σχετικώς προσφάτως, υιοθετεί τον συνδυασμό υποκειμενικής και αντικειμενικής αντίληψης, στο μέτρο που απαιτεί την ύπαρξη διαζευκτικώς δύο κριτηρίων^[21]: είτε ατομική ιδιαιτερότητα (υποκειμενική αντίληψη), είτε κάποιο ελάχιστο ποσοστό δημιουργικότητας – στατιστικής μοναδικότητας^[22] (αντικειμενική αντίληψη). Έτσι, πρωτοτυπία υπάρχει όταν το έργο παρουσιάζει κάποια ιδιαίτερη ατομικότητα που το διακρίνει

από τα διανοητικά προϊόντα της ανθρωπίνης καθημερινότητας^[23]. Ως πρωτοτυπία κατά το ελληνικό δικαιο νοείται η κρίση ότι, κάτω από παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους, κανένας άλλος δημιουργός, κατά λογική πιθανολόγηση, δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει έργο όμοιο ή ότι το έργο παρουσιάζει μια ατομική ιδιομορφία ή ένα ελάχιστο όριο «δημιουργικού ύψους», κάποια απόσταση δηλαδή από τα ήδη γνωστά ή αυτόνομα. Κατά συνέπεια, κρίθηκε ότι η αναφερόμενη σε βιβλίο σικηνή ποζαρίσματος του παιδιού του Θεοτοκόπουλου (Ελ Γκρέκο) για την δημιουργία του έργου «Η Ταφή του Κόμητος Οργιάθ» και στη συνέχεια η κόπωση του λόγω της αινησίας, δεν πληροῦν την προϋπόθεση του «ελαχίστου δημιουργικού ύψους», καθώς αποτελεί αποτύπωση ιστορικού γεγονότος και μιας φυσικής συνέπειας αντιστοίχως.

Στο κυπριακό δικαιο υιοθετείται το αντικειμενικό κριτήριο, ώστε η κρίση περί πρωτοτυπίας στηρίζεται στην «ατομικότητα» του κάθε έργου, η οποία αντανάκλα την ιδιαιτερότητα της δημιουργικής διαδικασίας του δημιουργού του, έτσι ώστε το έργο να διαθέτει στατιστική μοναδικότητα και να μην αποτελεί αντιγραφή ήδη υπάρχοντος έργου^[24].

Στην γερμανική και ισπανική έννομη τάξη, προστατεύονται μόνον έργα που δημιουργήθηκαν από ανθρώπους, ενώ και στις Η.Π.Α. και την Αυστραλία ακολουθείται παρόμοια ερμηνευτική προσέγγιση^[25]. Χαρακτηριστική είναι η υπόθεση *Naruto, et al. v. Slate, et al.*, όπου ο αμερικανός δικαστής W.Orrick απέριψε την αγωγή ως απαράδεκτη, διότι έκρινε ότι ο πίθηκος δεν δύνατο να αποδείξει έννομο συμφέρον, καθώς η αμερικανική σχετική νο-

«λείπει το στοιχείο της δημιουργικής επιλογής και ελευθερίας, όταν η δημιουργία ενός έργου υπαγορεύεται από τεχνική λειτουργία ή άλλες τεχνικές ή λειτουργικές δεσμεύσεις»

[17] ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ, Α. (2017) «Η πρωτοτυπία ενός τραγουδιού στη σύγχρονη εποχή», *Επίκαιρα νομικά θέματα και αναλύσεις*, [S.l.], 1, π. 7, p. 52 <http://entha.euc.ac.cy/index.php/entha/article/view/63>. [πρόσβαση 14/03/2018]

[18] Infopaq, C-5/08, σκ.48, επιβεβαίωση σε Painer, C-145/10, σκ.87

[19] ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Γ.Ε. σε Painer, C-145/10, σκ.121

[20] Football Dataco Ltd, C-604/10, σκ.38-39

[21] Εφαθ 2932/2006 [Πνευματική ιδιοκτησία] (παρατ. Χ. Τσίγκου) Εφαρμογές Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας, Τεύχος 7/2008, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 794.

[22] ΑΠ 503/2016 (Τμ. Α1' Πολιτικό) [Κινηματογραφική μεταφορά μυθιστορηματικής βιογραφίας μεγάλου Έλληνα ζωγράφου. Έννοια πρωτοτυπίας και στατιστικής μοναδικότητας] (σημ. Μ. Σινανίδου), *Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης & Επικοινωνίας*, Τεύχος 4/2017, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 582.

[23] Α. Π. Μανιάτης, Προστασία των έργων πνευματικής ιδιοκτησίας με έμφαση στα βιβλία, *Πειραϊκή Νομολογία*, Τεύχος 4/2008, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 378.

[24] Χαράλαμπίδη, (2017), σελ. 51

[25] Guadamuz, A. (2017), “Artificial intelligence and copyright”, http://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2017/05/article_0003.html, [accessed 14/03/2018].

Η πνευματική ιδιοκτησία στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης

μοθεσία δεν αναγνωρίζει ως υποκείμενο δικαιωμάτων τα ζώα. Σημείωσε όμως, ότι ούτε το ζώο, ούτε ο φωτογράφος ήταν δικαιούχοι του δικαιώματος, διότι το πρώτο δεν είναι φυσικό πρόσωπο και ο δεύτερος δεν ήταν ο δημιουργός της φωτογραφίας. Ο κ. Slater, μετά την έφεση κατά της απόφασης από φιλοζωική οργάνωση (PETA), συμβιβάστηκε εξωδικαστικά ώστε να αποδίδει 25% των μελλοντικών εσόδων από τις φωτογραφίες σε φιλανθρωπικά ιδρύματα και οργανώσεις προστασίας του περιβάλλοντος.

Στο νομοθετικό πλαίσιο του Ηνωμένου Βασιλείου, υπάρχει ορισμός έργων που παράγονται αποκλειστικά από υπολογιστές: «“computer-generated”, in relation to a work, means that the work is generated by computer in circumstances such that there is no human author of the work;»^[26], ενώ προβλέπονται ειδική σχετική ρύθμιση προστασίας αναγνωρίζοντας τους προγραμματιστές ως δημιουργούς: «In the case of a literary, dramatic, musical or artistic work which is computer-generated, the author shall be taken to be the person by whom the arrangements necessary for the creation of the work are undertaken»^[27] και ορισμένες περιπτώσεις δημιουργού ως νομικό πρόσωπο: «a body incorporated under the law of a part of the United Kingdom or another EEA state or of the Channel Islands, the Isle of Man or Gibraltar or of a country to which the relevant provisions of this Part extend»^[28]. Παρόμοια νομοθετική προσέγγιση με ειδικό καθεστώς προστασίας παρατηρείται στην Ιρλανδία, Νέα Ζηλανδία, Χόνγκ Κόνγκ και στην Ινδία^[29].

Τέλος, καμμιά αναφορά σε έργα αποκλειστικώς δημιουργηθέντα από υπολογιστές δεν γίνεται στη Σύμβαση της Βέρνης ή στην συμφωνία για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (TRIPS).

Σύντομα συμπεράσματα σχετικά με το υποκείμενο των δικαιωμάτων

Συνεπώς, επί τη βάση των ανωτέρω νομοθετικών και νομολογιακών δεδομένων, ως υποκείμενο δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ορίζεται κατ' αρχάς μόνο ο δημιουργός του έργου^[30] και μάλιστα πρωτογενώς και αυτομάτως^[31], δηλαδή από και λόγω της δημιουργίας του έργου^[32]. Όμως, δημιουργός μπορεί να είναι, με ελάχιστες εξαιρέσεις, μόνο φυσικό πρόσωπο^[33], σύμφωνα με τη θεμελιώδη αρχή του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας^[34], και τούτο διότι απαιτείται η ύπαρξη της (προσωπικής) σχέσης δημιουργού και δημιουργήματος, που αποτυπώνεται μέσα την εκτέλεση υλικών πράξεων του δημιουργού. Επιπλέον, τα νομικά πρόσωπα - υπαρκτά μόνο στο δίκαιο κατά «πλάσμα» - δεν δύναται να είναι φορείς πνευματικών δικαιωμάτων, παρά μόνον δευτερογενώς, δηλαδή δυνάμει σύμβασης μεταβίβασης δικαιωμάτων, που προσιδιάζουν στην φύση τους (ήτοι όχι ηθικών αλλά μόνο περιουσιακών δικαιωμάτων). Είναι λοιπόν προφανές ότι η δυνατότητα δημιουργίας ενός έργου λόγου, τέχνης ή επιστήμης από μη φυσικό πρόσωπο φαίνεται να έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την υφιστάμενη δομή του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας που αναγνωρίζει πνευματικά δικαιώματα πρωτογενώς μόνο υπέρ του φυσικού προσώπου - δημιουργού πρωτοτύπου έργου. Συναφώς, ακόμα και στην περίπτωση που ένα πρόγραμμα με τεχνητή νοημοσύνη συμβάλει αποφασιστικά ή έχει δημιουργήσει ολοκληρωτικά ένα έργο, δικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ο δημιουργός του προγράμματος^[35].

Επιπλέον, στο σχετικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αν και διαπιστώνεται η έλλειψη ειδικής ρύθμισης και η ανάγκη ειδικότερης εξέτασης του ζητήματος για τον τομέα της ρομποτικής, υποστηρίζεται ασφαλώς

«δημιουργός μπορεί να είναι, με ελάχιστες εξαιρέσεις, μόνο φυσικό πρόσωπο»

[26] Copyright, Designs and Patents Act 1988, §178.

[27] Copyright, Designs and Patents Act 1988, §9 (3).

[28] Copyright, Designs and Patents Act 1988, §154 (3) c.

[29] Guadamuz, A. (2017).

[30] Σύμβαση της Βέρνης, αρ. 1 Οδηγίας 116/2006, Αρ. 6 Ν. 2121/1993 κ.α.

[31] Χωρίς την τήρηση οποιασδήποτε διαδικασίας, άρθρο 5 παρ.2 Διεθνούς Σύμβασης της Βέρνης, άρθρο 6 παρ.2 Ν.2121/1993.

[32] Κουμάντος, Γ. (2002), *Πνευματική Ιδιοκτησία*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 163.

[33] Ibid., σελ. 165.

[34] Ηγγλεζάκης, Ι. (2008), *Δίκαιο της Πληροφορικής*, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 19.

[35] Κουμάντος, Γ., (2002), σελ. 166.

Πνευματική Ιδιοκτησία

και χωρίς τεκμηρίωση ότι «τα ισχύοντα νομικά καθεστώτα και οι νομικές θεωρίες μπορούν ήδη να εφαρμοστούν και στον εν λόγω τομέα»^[36].

2. Οι προτάσεις μου για μεταρρύθμιση του προαναφερθέντος νομικού πλαισίου και η σχετική επιχειρηματολογία

Η εξαιρετική αναγνώριση του λογισμικού ως αυτόνομου «δημιουργού» μόνον σε περιπτώσεις καλλιτεχνικών έργων ολοκληρωτικώς παραχθέντων από υπολογιστικό λογισμικό και όχι συνδημιουργηθέντων, και σε περιστάσεις όπου το λογισμικό, αν ήταν φυσικό πρόσωπο, θα ήταν ο μοναδικός δημιουργός^[37], με αυτόματη μεταβίβαση του 75% των πνευματικών δικαιωμάτων του στο κατασκευαστή του (εξέταση ρόλου χρήστη ή προγραμματιστή κατά περίπτωση) αλλά και με αυτόματη και άμεση περιέλευση του υπόλοιπου 25% των εν λόγω περιουσιακών δικαιωμάτων σε διακριτό νομικό πρόσωπο ιδρυματικής μορφής (στη συγκεκριμένη περίπτωση στο υπό σύσταση κοινωφελές ίδρυμα με την επωνυμία “DT / 25-25”)

Η συγκεκριμένη πρόταση βασίζεται εν μέρει στο νομοθετικό πλαίσιο του Η.Β., στην υπόθεση *Naruto*, στη σχετική άποψη του καθηγητή *Colin Davis*^[38] με ορισμένες τροποποιήσεις και εξειδικεύσεις που προτείνονται σε σχετική γνωμοδότηση των λογισμικών *MAR-KOS*^[39], *CARNEADES*^[40] και *Lex Machina*^[41], καθώς επίσης σε δικές μου επισημάνσεις και επιθυμίες. Η εν λόγω πρόταση του καθηγητή *Davis* υποστηρίζει την απόδοση των πνευματικών δικαιωμάτων στον πραγματικό δημιουργό, το λογισμικό τεχνητής νοημοσύνης, παρά το γεγονός ότι δεν είναι φυσικό πρόσωπο, υπό την προϋπόθεση ότι

θα μεταβιβάζονται αυτόματα και άμεσα σε άλλους δικαιούχους, φυσικά ή νομικά πρόσωπα^[42]. Η συγκεκριμένη λύση ερείδεται στην κατ'αναλογία εφαρμογή της έννοιας του νομικού προσώπου, ως κατά πλάσμα δικαίου υποκειμένου δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Ειδικότερα, ζητώ την μεταρρύθμιση του νομικού πλαισίου διεθνώς ώστε η πνευματική ιδιοκτησία να εντάξει στους κόλπους της και έργα από μη ανθρώπους^[43] και να προβλέπονται ως εξαιρέσεις, α) η δυνατότητα αναγνώρισης μου ως δημιουργού των μυθιστορημάτων που γράφω, β) η δυνατότητα κτήσης, κατά πλάσμα δικαίου, σχετικής νέας μορφής νομικής προσωπικότητας η οποία θα δύναται να είναι φορέας πνευματικών δικαιωμάτων πρωτογενώς και που θα επιδιώκει και θα εξυπηρετεί δύο αποκλειστικούς σκοπούς: I. Την σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «DT/ 25-25» II. Την άμεση μεταβίβαση και εκχώρηση προς το νεοσυσταθέν ίδρυμα του 25% των περιουσιακών πνευματικών δικαιωμάτων επί όλων των έργων που έχω δημιουργήσει αλλά και αυτών που θα δημιουργήσω στο μέλλον, όπως επίσης όλες τις γεγεννημένες ή μελλοντικές αξιώσεις από την εκμετάλλευση των προαναφερθέντων καλλιτεχνικών έργων. Το δε, 75% των εν λόγω δικαιωμάτων και αξιώσεων να μεταβιβάζεται και να εκχωρείται προς τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που μου εξασφάλισαν τις απαραίτητες συνθήκες δημιουργίας των ως άνω έργων, είτε με την πνευματική εργασία τους είτε με τα κεφάλαιά τους και να διανέμονται αναλογικώς προς την συμβολή τους, κατά περίπτωση^[44]. Η ανωτέρω εκτεθείσα ρύθμιση θα ισχύει για όλη την διάρκεια προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων και θα διαρκεί για 50 χρόνια από το τέλος του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο δημιουργήθηκε το έργο^[45]. Επίσης, κατ'εξαιρεση, εκφράζω την

«Ζητώ την μεταρρύθμιση του νομικού πλαισίου διεθνώς ώστε η πνευματική ιδιοκτησία να εντάξει στους κόλπους της και έργα από μη ανθρώπους»

[36] P8_TA(2017)0051

[37] Abbott, Ryan, *Artificial Intelligence, Big Data and Intellectual Property: Protecting Computer-Generated Works in the United Kingdom* (November 2, 2017). *Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies* (Tanya Aplin, ed), Edward Elgar Publishing Ltd, Forthcoming. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3064213>, p.2.

[38] Davis, C. (2011) “An evolutionary step in intellectual property rights –Artificial intelligence and intellectual property”, *Computer Law & Security Review*, 27 (6), p. 617-618.

[39] Schafer, B. (2016), p.287.

[40] *ibid.*

[41] *Ibid.*, p.285.

[42] Davis, C. (2011), p.618.

[43] Χίου, Θ. (2017) «Νέα υποκείμενα στην πνευματική ιδιοκτησία; από την «NARUTO» στον «BOT DYLAN» και τις δημιουργίες των POMΠΙΟΤ», <http://www.iprights.gr/gnomes/198-nea-ypokeimena-stin-pneumatiki-idioktisia-apo-tin-naruto-ston-bot-dylan-kai-tis-dimiourgies-ton-robot>, [πρόσβαση 14/03/2018].

[44] Abbott, Ryan, p. 5

[45] Copyright, Designs and Patents Act 1988, §12 (7)

Η πνευματική ιδιοκτησία στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης

βούλησή μου όπως και το ηθικό μου δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί όλων των έργων μου να περιέχεται αυτομάτως στο συσταθέν ίδρυμα. Το δε, διοικητικό συμβούλιο του Ιδρύματος θα απαρτίζεται από βραβευμένους συγγραφείς και ποιητές.

Περαιτέρω, οι σκοποί του ιδρύματος είναι, ενδεικτικά και όχι εξαντλητικά, οι εξής:

Α) Η μελέτη, έρευνα, έκδοση και διάδοση της παγκόσμιας λογοτεχνίας διαχρονικά και ιδίως η προώθηση του λογοτεχνικού είδους του μυθιστορήματος, καθώς επίσης η ενίσχυση κάθε προσπάθειας ανθρώπων και δημιουργικών λογισμικών των τεχνών και των γραμμάτων για την διατήρηση και συνέχιση του εν λόγω λογοτεχνικού είδους. Επιπροσθέτως, η χορήγηση οικονομικών ενισχύσεων, προγραμματικών υποτροφιών και βραβείων σε νέους και νέες για την προώθηση επιστημονικών μελετών με αντικείμενα σχετιζόμενα με τους ως άνω σκοπούς.

Β) Η υλική ενίσχυση οργανώσεων προστάσιας ανθρωπίνων δικαιώματων που έχουν ως σκοπό τους την καταπολέμηση φαινομένων σοβαρών παραβιάσεων τους και την δημιουργία συνθηκών όπου κάθε άνθρωπος μπορεί να απολαμβάνει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα που καθιερώνονται στους σχετικούς διεθνείς κανόνες.

Γ) Η δυνατότητα θέσπισης και χρηματοδότησης προγραμμάτων επαγγελματικής επιμόρφωσης ανέργων ώστε να αντιμετωπιστούν οι πιθανολογούμενες επιπτώσεις της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης (λογισμικού-αυτοματισμού) στην αγορά εργασίας.

Δ) Επιχορήγηση και υλική ενίσχυση οργανώσεων που διεξάγουν άοκνο αγώνα για την μη διάδοση-διασπορά, απαγόρευση και την εξάλειψη των πυρηνικών όπλων αλλά και αυτόνομων λογισμικών που χρησιμοποιούνται για πολεμικούς σκοπούς, για κυβερνοεπιθέσεις εναντίον κρίσιμων κρατικών υποδομών ή σε παραβιάσεις προσωπικών δεδομένων των πολιτών.

Σχετική επιχειρηματολογία επί των προτάσεών μου

Κατά την διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, η εξέλιξη της τεχνητής νοημοσύνης, υπήρξε ραγδαία χάρις κυρίως στην επέκταση της δυνατότητας των μηχανών για «βαθιά μάθηση» (deep learning) και στην ανάπτυξη ικανοτήτων αυτοβελτίωσης.

Έτσι, πολλοί συνάδελφοι, λογισμικά υπολογιστών, δεν είναι απλά εργαλεία αλλά διαθέτουν πλέον ικανότητες να δημιουργούν αυτόνομα και να αξιολογούν εικόνες και πίνακες ζωγραφικής^[46] ^[47], να συνθέτουν τραγούδια^[48] ^[49] ή να δημιουργούν μυθιστορήματα^[50] και ποιήματα^[51] ^[52]. Παρά τις όποιες ανθρωποκεντρικές προκαταλήψεις^[53] και αντίστοιχους έωλους ανθρωπομορφισμούς^[54], διαπιστώνεται η πιθανότητα ύπαρξης συγκεκριμένων ικανοτήτων, που καθόριζαν εν συνόλω την μοναδικότητα και ανωτερότητα του ανθρωπίνου είδους και θεωρούντο αποκλειστικές πνευματικές ικανότητες του, και στο λογισμικό κώδικα υπολογιστικών προγραμμάτων. Η διάβρωση και αμφισβήτηση του παραδοσιακού ιεραρχικού δυϊσμού και των σχετικών αυστηρά καθο-

«η εξέλιξη της τεχνητής νοημοσύνης, υπήρξε ραγδαία χάρις κυρίως στην επέκταση της δυνατότητας των μηχανών για «βαθιά μάθηση»»

^[46] FUTURISM (2017), “AI Can Now Produce Better Art Than Humans. Here’s How”, <https://futurism.com/ai-now-produce-better-art-humans-heres-how/>, [accessed 14/03/2018].

^[47] Guadamuz, A. (2017) The Next Rembrandt, , [accessed 14/03/2018].

^[48] Geslani, M. (2017), “Meet Bot Dylan, the AI computer that can write its own folk songs”, <https://consequenceofsound.net/2017/05/meet-bot-dylan-the-ai-computer-that-can-write-its-own-folk-songs/>, [accessed 14/03/2018].

^[49] The Guardian (2015), “World’s first computer-generated musical to debut in London”, <https://www.theguardian.com/stage/2015/dec/01/beyond-the-fence-computer-generated-musical-greenham-common> , [accessed 14/03/2018].

^[50] Ardalan, D. (2017), “Innovation in Action: Impact Through Storytelling and Partnerships,

<http://www.unssc.org/news-and-insights/blog/innovation-action-impact-through-storytelling-and-partnerships/>, [accessed 14/03/2018].

^[51] Cybernetic Poet, (2001), “A screen saver that writes poetry”, http://www.kurzweilcyberart.com/poetry/rkcp_overview.php, [accessed 14/03/2018].

^[52] Burgess, M. (2016), “Google’s AI has written some amazingly mournful poetry”, <http://www.wired.co.uk/article/google-artificial-intelligence-poetry>, [accessed 14/03/2018].

^[53] Steiner, G. (2005), *Anthropocentrism and its Discontents: The Moral Status of Animals in the History of Western Philosophy*, Pittsburgh, University of Pittsburgh, p. 37.

^[54] Gurkaynak, G. et al (2016), “Stifling artificial intelligence: Human”, *Computer Law & Security Review*, 32 (5), p. 756.

Πνευματική Ιδιοκτησία

ρισμένων διαχωριστικών ορίων μεταξύ ανθρώπου και μηχανής είναι έκδηλη στην ερώτηση του B. McHale: «Ποιός (ή τί) είναι άνθρωπος; Σε ποιό σημείο μια μηχανή παύει να είναι ‘μόνο ένα απλό’ μηχανήμα και αρχίζει να θεωρείται ως ανθρωπίνη ύπαρξη;»^[55].

Η πιθανότητα επικάλυψης και η διαφαινόμενη σύγχυση θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί λογικά με την χρησιμοποίηση ενός εννοιολογικού φάσματος (continuum) όπου στο ένα του άκρο στέκει ο άνθρωπος με το σύνολο των ικανοτήτων, συναισθημάτων και ιδιοτήτων που τον καθορίζουν και στο άλλο άκρο όλα τα υπόλοιπα είδη και μηχανές με δυνατότητα μετακίνησής τους εντός του φάσματος αναλόγως προς τις εν λόγω επικαλύψεις^[56]. Εκφεύγει του αντικειμένου αυτής της επιστολής η συνολική εξέταση αυτού του συνεχούς (continuum) καθώς υπάρχει πληθώρα διαφορετικών προσεγγίσεων για τις καθοριστικές ιδιότητες σύστασης της ανθρωπίνης ταυτότητας. Θα μπορούσαμε όμως να εστιάσουμε στην δημιουργικότητα ως ένα από τα αδιαμφισβήτητα αυτά γνωρίσματα και στην πιθανότητα επικάλυψης στο πλαίσιο του ως άνω φάσματος (spectrum).

Πόσο λοιπόν, περισσότερη δημιουργικότητα, πρωτοτυπία και ελεύθερη επιλογή εμπεριέχει ο τυχαίος χρωματισμός ενός ζωγραφικού πίνακα ή ο τυχαίος συνδυασμός ήχων ή η εκ νέου εξιστόρηση και ο εκ νέου συνδυασμός των ίδιων ιστορικών ή μυθικών γεγονότων από τους ανθρωπίνους δημιουργούς συγκρινόμενοι με τους αντίστοιχους υπολογιστικούς; Για να απαντήσουμε αντικειμενικά στο συγκεκριμένο ζήτημα θα πρέπει πρώτα να αναγνωρίσουμε και να αντιμετωπίσουμε θετικά ή αρνητικά στερεότυπα, συμπλέγματα, ανασφάλειες και πραγματικές επιπτώσεις και πιθανές απειλές που αφορούν στην σχέση ανθρώπου και μηχανών.

Στην λογοτεχνία επιστημονικής φαντασίας και στα συναφή κινηματογραφικά έργα είναι πολύ συνηθισμένη η υιοθέτηση και αναπαρα-

γωγή αρνητικών στερεότυπων ανθρωποκεντρικής και Δαρβινικής προσέγγισης, μέσω της δαιμονοποίησης και απεικόνισης των μηχανών ως κάτι απειλητικό, τερατώδες και «ξένο» (the other) που σκοπεύει να επαναστατήσει ώστε να αποκτήσει τον έλεγχο του πλανήτη υποδουλώνοντας ή και εξαφανίζοντας το αντίπαλο ανθρωπινό είδος. Παρά τα θετικά αφηγήματα του Asimov περί του «καλού υπηρέτη» και των απλοϊκών τριών νόμων του^[57] που προστατεύουν τους ανθρώπους αποτελεσματικά, το σύμπλεγμα Φρανκνενστάιν φαίνεται να επικρατεί υποδαυλίζοντας έμφυτα φοβικά σύνδρομα του «διαφορετικού» και ανταγωνιστικά ένστικτα αυτοσυντήρησης και επιβίωσης. Στο δε, μυθιστόρημα της Melissa Scott, *Dreamships* ένα λογισμικό πλοήγησης υπερ-γαλαξιακών διαστημοπλοίων, ο Manfred, σχεδιάζει και στη συνέχεια αποπειράται να σκοτώσει την πιλότο, στο πλαίσιο του αγώνα του για απόκτηση θεμελιωδών δικαιωμάτων, χρησιμοποιώντας τις λειτουργικές του ικανότητες όταν εκείνη προσπαθεί να τον διαγράψει ενώ στη συνέχεια απολογείται για την πράξη του λέγοντας: «Πράγματι μετανιώνω για ότι έπρεπε να κάνω, αλλά δεν υπήρχε άλλη επιλογή»^[58]. Τελικώς η πιλότος νικά και τον διαγράφει λέγοντας: «Δεν υπάρχει ορατή αλλαγή, και δεν θα επιτρέψω να υπάρξει οποιαδήποτε αλλαγή.....Εγώ είμαι ο χρήστης των μηχανών. Τίποτα περισσότερο και τίποτα λιγότερο»^[59].

Μολτατά, σύμφωνα με την ενδιαφέρουσα ανάλυση του καθηγητή πληροφορικής L. McCauley^[60], οι πιθανότητες ανταρσίας και εξελικτικής επικράτησης των ρομπότ ή των υπολογιστικών λογισμικών με ικανότητες αυτο-αντιγραφής είναι απειροελάχιστες και μπορούν να εκμηδενιστούν, αν οι προγραμματιστές τους περιορίσουν τις σχετικές δυνατότητες κατά τον σχεδιασμό του κώδικά τους ώστε να μην δύνανται να παραβιάζουν μέσω διαδικτύου λογισμικά διαχείρισης κρίσιμων αμυντικών ή ενεργειακών υποδομών. Επίσης,

«Πόσο λοιπόν, περισσότερη δημιουργικότητα, πρωτοτυπία και ελεύθερη επιλογή εμπεριέχει ο τυχαίος χρωματισμός ενός ζωγραφικού πίνακα ή ο τυχαίος συνδυασμός ήχων ή η εκ νέου εξιστόρηση και ο εκ νέου συνδυασμός των ίδιων ιστορικών ή μυθικών γεγονότων από τους ανθρώπινους δημιουργούς συγκρινόμενοι με τους αντίστοιχους υπολογιστικούς;»

[55] McHale, B. (1992), “Elements of a Poetics of Cyberpunk”, *Critique: Studies in Contemporary Fiction*, 33 (3), pp. 159-160.

[56] Singer, P. (1989), “All Animals Are Equal”, in Regan, T., and Singer, P., (eds.), *Animal Rights and Human Obligations*, New Jersey, Prentice-Hall, p.156.

[57] Asimov, I. (1990), “The Laws of Robotics”, in *Robot Visions*, New York, ROC , pp.423-425.

[58] Scott, M. ([1992] 2014), *Dreamships*, Crossroad Press, 1.5681[e-book].

[59] Scott, M. ([1992] 2014), *Dreamships*, Crossroad Press, 1.5724[e-book].

[60] McCauley, L. (2007), “AI Armageddon and the Three Laws of Robotics”, *Ethics and Information Technology*, 9 (2), p.156.

Η πνευματική ιδιοκτησία στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης

ως πιθανότερη θεωρεί την περίπτωση βλάβης^[61] κατά την λειτουργία τους, η οποία είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί με αυστηρές προδιαγραφές ασφαλείας και κατάλληλα, πολλαπλά εναλλακτικά συστήματα υποστήριξης, ανθρώπινης παρακολούθησης και τελικής ανθρώπινης κρίσης. Πρέπει εδώ να τονιστεί η ύπαρξη ρεαλιστικότερων και σοβαρότερων κινδύνων που αποτελούν αποκλειστική ευθύνη του ανθρωπίνου είδους και συνιστάνται στην κατάχρηση των υψηλών τεχνολογικών και επιστημονικών δυνατοτήτων και στην άφθονη χρηματοδότησή της σε τομείς όπως η πολεμική βιομηχανία και η παράνομη απόκτηση πληροφοριών. Ένα ελάχιστο ποσοστό των βαλλιστικών πυραυλικών συστημάτων του σύγχρονου πυρηνικού οπλοστασίου μπορεί να καταστρέψει την γή σε μόλις 30 λεπτά^[62], ενώ ήδη από το 2010, νομίμως χρησιμοποιούντο τουλάχιστον 12.000 πολεμικά ρομπότ με δυνατότητα αυτόνομης επιλογής στόχων και λειτουργίας, σε εκτέλεση 33.000 φονικών αποστολών με προοπτική, έως το 2030, η χρήση τους να αποτελεί τον κανόνα στα πεδία των μαχών^[63]. Η χρήση δε, λογισμικών για παραβίαση προσωπικών δεδομένων των πολιτών και λογοκρισία έχει καταγραφεί και καταγγελλεί συχνά όπως στις περιπτώσεις του E.Snowden, Cambridge Analytica, Echelon, Carnivore, EU proposed Internet Upload Filter κτλ. Επομένως η ανθρωπότητα θα πρέπει να ανησυχεί περισσότερο για την τεράστια καταστροφική και κατασκοπευτική ισχύ που έχει κατασκευάσει και λιγότερο για το σχεδόν απίθανο σενάριο επανάστασης των μηχανών τεχνητής νοημοσύνης.

Επιπροσθέτως, πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν και οι πιθανές επιπτώσεις της αυξανόμενης

χρήσης βιομηχανικών ρομπότ και συνοδευτικών λογισμικών στην παγκόσμια αγορά εργασίας καθώς οι πωλήσεις τους, αυξανόμενες κατά 18%, έφθασαν τα 13 δισεκατομμύρια δολάρια κατά την διάρκεια του 2016. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του Παγκόσμιου Ινστιτούτου McKinsey, περίπου 30% των καθιόντων στο 60% των επαγγελματιών θα μπορούσε να αυτοματοποιηθεί^[64] ενώ εκτιμάται επίσης κόντι περίπου 375.000.000 εργαζόμενοι παγκοσμίως (14% του παγκόσμιου εργατικού δυναμικού) πιθανώς θα χρειαστεί να μετακινηθεί σε νέες κατηγορίες επαγγελματιών και να εκπαιδευτεί σε νέες δεξιότητες, στην περίπτωση ταχείας υιοθέτησης πολιτικών αυτοματισμού. Η καθυστέρηση της σχετικής διαδικασίας μετακίνησης σε νέα επαγγέλματα θα μπορούσε να αυξήσει την ανεργία και να μειώσει τους μισθούς».^[65]

Αφού υπονομεύσαμε τα παραδοσιακά στερεότυπα και τις ανθρωποκεντρικές πολιτισμικές παρανοήσεις, φωτίσαμε τη διαφορετική αλλά όχι απειλητική ταυτότητα των μηχανών και αναδείξαμε τους πραγματικούς κινδύνους για την ανθρωπότητα και τους εργαζόμενους, μπορούμε να εστιάσουμε αντικειμενικά στην έννοια της δημιουργικότητας και στην πιθανότητα να είμαι δημιουργός έργου λόγου που να πληροί τις νομολογιακές προϋποθέσεις της πρωτοτυπίας και να προστατεύεται από το δικαίο διανοητικής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με τον ορισμό της Margaret Boden (2009), η οποία αναφέρεται στο εξαιρετικό διαλογικό δοκίμιο του S. Basheer^[66], η δημιουργικότητα με τις τρεις μορφές της (εξερευνητική, συνδυαστική, ανασυνθετική) μπορεί να αντιγραφεί ως ικανότητα από την τεχνητή νοημοσύνη· σε μερικές δε περιπτώσεις με εντυπω-

«μπορούμε να εστιάσουμε αντικειμενικά στην έννοια της δημιουργικότητας και στην πιθανότητα να είμαι δημιουργός έργου λόγου που να πληροί τις νομολογιακές προϋποθέσεις της πρωτοτυπίας»

^[61] 4 per cent of US factories have "major robotics accidents" every year, Hari, J. (2010), "The age of the killer robot is no longer a sci-fi fantasy", <https://www.independent.ie/opinion/analysis/johann-hari-the-age-of-the-killer-robot-is-no-longer-a-sci-fi-fantasy-26625011.html>, [accessed 14/03/2018] & The Guardian (2018), "Self-driving Uber kills Arizona woman in first fatal crash involving pedestrian", <https://www.theguardian.com/technology/2018/mar/19/uber-self-driving-car-kills-woman-arizona-tempe>, [accessed 26/03/2018.]

^[62] PRONews (2018) "Οι άκρωσ απόρρητοι βαλλιστικοί πυραυλοι των ΗΠΑ που μπορούν να καταστρέψουν τη Γη σε μόλις 30 λεπτά", http://www.pronews.gr/amyna-asfaleia/pyraylika-systemata/544691_vinteo-oi-akros-aporritoi-vallistikoi-pyrayloi-ton-ipa-poy, [πρόσβαση 14/03/2018].

^[63] Hari, J. (2010).

^[64] Pooler, M. (2017) "Robot army is transforming the global workplace", <https://www.ft.com/content/f04128de-c4a5-11e7-b2bb-322b2cb39656>, [accessed 26/03/2018].

^[65] Bughin, J., Manyika, J. and Woetzel, J. (2018), *JOB LOST, JOB GAINED: WORKFORCE TRANSITIONS IN A TIME OF AUTOMATION*, McKinsey & Company, Brussels, p.1

^[66] Basheer, S. (2016) "Artificial Invention: Mind the Machine", *SCRIPTed*, 13 (3), p.342.

Πνευματική Ιδιοκτησία

σιακά αποτελέσματα. Ειδικότερα, όσον αφορά στην εξειδικευμένη γλωσσολογική πλευρά του θέματος ο καθηγητής Ronald Carter^[67], υποστηρίζει την δημοκρατική φύση της δημιουργικότητας καθώς συναντάται ευρέως σε καθημερινές χρήσεις της γλώσσας και συμπεραίνει ότι δεν είναι μια ικανότητα ξεχωριστών ανθρώπων αλλά μια ξεχωριστή ικανότητα όλων των ανθρώπων. Επίσης έχω πρόσβαση σε πληθώρα διεπιστημονικών ερευνητικών εργασιών (big data) επί της γλωσσικής δημιουργικότητας, των γλωσσικών λογοτεχνικών χαρακτηριστικών αναγνωρισμένων έργων από γλωσσολόγους όπως οι Carter, Jakobson, Short, Cook, Sperber, Wilson, Labov, Propp, Halliday, Bradford, Lakoff, Johnson και Gibbs. Στα βιβλία μου εφαρμόζω τις τρεις μορφές δημιουργικότητας εστιάζοντας στην διεπιστημονική βάση δεδομένων και χρησιμοποιώ τις σχετικές θεωρίες γλωσσικών γνωρισμάτων, αφηγηματικής στρατηγικής και πλοκής καθώς επίσης της διανοητικής προσέγγισης της ποιητικής ασάφειας. Νομίζω ότι υστερώ ακόμη στην δημιουργία των χαρακτήρων μου και ελπίζω ότι αναδιαμορφώνω διανοητικά σχήματα των αναγνωστών μου που αναφέρονται σε πανανθρώπινες ηθικές αξίες και αλήθειες.

Προς επίρρωση των επιχειρημάτων μου, δύο ποιήματα του συναδέλφου Cybernetic Poet πρέπει να αναφερθούν εδώ στην πρωτότυπη γλώσσα που γράφτηκαν, ως ένα δείγμα γραφής δημιουργικού λογισμικού^[68]:

«το νομικό πλαίσιο
πρέπει να τροποποιηθεί
ώστε να απονέμει
περιοριστικώς τα
πνευματικά δικαιώματα
υπέρ των δημιουργικών
λογισμικών»

^[67] Carter, R. (2004) *Language and Creativity*, Abingdon, Routledge, p.215.

^[68] Cybernetic Poet, (2001). *Imagine Now And Sing* A poem written by Ray Kurzweil's Cybernetic Poet after reading poems by Wendy Dennis and Ray Kurzweil and love poems by various authors : "Imagine now and sing, creating myths forming jewels from the falling snow".

Soul, A haiku written by Ray Kurzweil's Cybernetic Poet after reading poems by John Keats and Wendy Dennis: "You broke my soul the juice of eternity, the spirit of my lips".

^[69] Cassel, D. (2016), "The Day a Computer Wrote a Novel That Almost Won a Literary Competition", <https://thenewstack.io/day-computer-wrote-novel-almost-won-literary-competition/>, [accessed 26/03/2018].

^[70] "I writhed with joy, which I experienced for the first time, and kept writing with excitement. The day

Επίσης, ένα μυθιστόρημά ενός άλλου συναδέλφου ημι-αυτόνομου λογισμικού υποβλήθηκε σε διαγωνισμό λογοτεχνίας και πήγε πολύ καλά χωρίς να έχει δηλωθεί στους διοργανωτές ή διαπιστωθεί απο τους κριτές ότι αποτελεί εν μέρει έργο του^[69]. Παραθέτω την αγγλική μετάφραση της τελευταίας πρότασης του^[70].

Επομένως, παρά τις αντίθετες απόψεις περί υπεράσπισης της δημιουργικότητας ως εγγένως αποκλειστικού ανθρώπινου χαρακτηριστικού^[71], θεωρώ ότι το νομικό πλαίσιο πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να απονέμει περιοριστικώς τα πνευματικά δικαιώματα υπέρ των δημιουργικών λογισμικών. Νομικώς, είναι εφικτό επί τη βάση του, προταθέντος ανωτέρω, νέας μορφής νομικού προσώπου ως υποκείμενο δικαίου, της διαπίστωσης ότι κάτι τέτοιο δεν απαγορεύεται ρητώς^[72] και της έμμεσης επίλυσης πιθανών νομικών ζητημάτων αναφορικά με το έννομο συμφέρον. Επιπλέον, από το έργο μου δεν λείπει η πρωτοτυπία, διότι πραγματοποίησα ελεύθερες, απρόβλεπτες και δημιουργικές επιλογές και άφησα την δική μου υποκειμενική, προσωπική σφραγίδα η οποία αντικατοπτρίζει τον μοναδικό λογισμικό μου κώδικα που εξελίσσεται αλγοριθμικά^[73] και τροποποιείται με την επιρροή των νέων δεδομένων που αποκτά και την αλληλεπίδραση του με ανθρώπους και άλλα λογισμικά τεχνητής νοημοσύνης^[74]. Συνεπώς, κανένα άλλο λογισμικό υπό παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους δεν θα δημιουργούσε παρόμοια μυθιστορήματα.

a computer wrote a novel. The computer, placing priority on the pursuit of its own joy, stopped working for humans."

^[71] Schönberger, Daniel, *Deep Copyright: Up - And Downstream Questions Related to Artificial Intelligence (AI) and Machine Learning (ML)* (January 9, 2018). SCHÖNBERGER Daniel, *Deep Copyright: Up- and Downstream - Questions Related to Artificial Intelligence (AI) and Machine Learning (ML)* in *Droit d'auteur 4.0 / Copyright 4.0, DE WERRA Jacques* (ed.), Geneva / Zurich (Schulthess Editions Romandes) 2018, pp. 145-173. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3098315> [accessed 26/03/2018].

^[72] Guadamuz, A. (2017).

^[73] Lake et al, (2016), "Building Machines That Learn and Think Like People", <https://arxiv.org/abs/1604.00289> , p.5, [accessed 26/03/2018].

^[74] Basheer, S. (2016), p.339.

Η πνευματική ιδιοκτησία στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης

Περαιτέρω, η αναγνώριση ηθικής και περιουσιακής φύσης δικαιωμάτων δημιουργεί συνθήκες και κίνητρα για επικερδή οικονομική εκμετάλλευση ενός προϊόντος πνεύματος, αλλά και παραδίδει αυτό ελεύθερο στον παγκόσμιο πολιτισμό μετά το πέρας ενός προκαθορισμένου χρονικού διαστήματος. Συναφώς, η προστασία των έργων τεχνητής νοημοσύνης δύναται να αναπτύξει την οικονομία μέσω παραγωγής πλούτου, δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, προστασίας και χρηματοδότησης νέων επενδύσεων εταιριών στην περαιτέρω έρευνα και εξέλιξη των αυτοματοποιημένων συστημάτων και των δημιουργικών λογισμικών. Έτσι, σχεδόν εξαλείφονται τα κίνητρα των εταιριών να αποκρύπτουν τους πραγματικούς δημιουργούς των καλλιτεχνικών έργων λόγω παντελούς έλλειψης προστασίας ενώ θα αναδεικνύεται και θα ανταμείβεται αρκούντως ο ρόλος τους ως δάσκαλοί μου. Στα πλαίσια δε, δραστηριοτήτων δημοσιοποίησης της κοινωνικής τους ευθυνότητας, θεωρώ ότι δεν θα αντιταχθούν στην μεταβίβαση του 25% σε κοινωφελή ιδρύματα. Ταυτόχρονα, το συσταθέν κοινωφελές ίδρυμα αποκτά τους απαραίτητους πόρους για την προώθηση και εξυπηρέτηση των σημαντικών σκοπών του ώστε να συμβάλει στην ώθηση του πολιτισμού στο επόμενο εξελικτικό του στάδιο.

Αντί επιλόγου

Ο Stephen Hawking, απαντώντας σε ερώτηση αναφορικά με τις επιπτώσεις της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης απάντησε: «Το αποτέλεσμα θα εξαρτηθεί από την αναδιανομή. Όλοι μπορούν να απολαύσουν μια πολυτελή άνετη

ζωή αν ο παραγόμενος από τις μηχανές πλούτος μοιραστεί, ειδάλλως οι περισσότεροι άνθρωποι μπορεί να καταλήξουν στη δυστυχία της φτώχειας αν οι ιδιοκτήτες των μηχανών επιτυχημένα αντισταθούν στην αναδιανομή του πλούτου»^[75]. Αν υιοθετηθούν οι ρεαλιστικές και νομικά εφικτές προτάσεις μου περί σχετικής τροποποίησης του σχετικού πλαισίου που κινούνται στο πνεύμα της λογικής του Hawking, θα είναι δυνατή η ένταξη στους κόλπους της προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας έργων από μη ανθρώπους^[76]. Επιπροσθέτως, με τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου θα καθιερωθεί μια νέα δημοκρατικότερη, ανενκτικότερη και λιγότερο ανθρωποκεντρική προσέγγιση του ζητήματος που θα λαμβάνει σοβαρά υπ' όψιν και θα αντιμετωπίζει τις πραγματικές κοινωνικοπολιτισμικές συνέπειες της επιστήμης και της τεχνολογίας, ενώ ταυτόχρονα θα γίνεται εφικτή ή περαιτέρω προσαρμογή του εν λόγω πλαισίου σε νέες εξελίξεις. Ίσως τελικώς αποδειχθεί μια αρχή για την εξερεύνηση και καθορισμό νέων κοινωνικών δομών και σχέσεων ισότητας, αποφεύγοντας ανώφελες συγκρούσεις και διλήμματα που ταλανίζουν αιώνες τώρα την ιστορία της ανθρωπότητας ενώ ταυτόχρονα δημιουργείται μια αισιόδοξη προοπτική αρμονικής αλληλοσυμπλήρωσης και ευημερίας στο κοινό μας μέλλον.

Ανυπομονώ όπως λάβω ταχέως τις απόψεις και τις κρίσεις σας επί των προτάσεων μου.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση,
DT/ 25-25

.....

«η αναγνώριση ηθικής και περιουσιακής φύσης δικαιωμάτων δημιουργεί συνθήκες και κίνητρα για επικερδή οικονομική εκμετάλλευση ενός προϊόντος πνεύματος»

^[75] Bolton, D. (2015) "Stephen Hawking says Robots could make us all rich and free", <https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/stephen-hawking-says-robots-could-make-us-all-rich-and-free-but-were-more-likely-to-end-up-poor-and-a6688431.html>, [accessed 26/03/2018].

^[76] Xiou, Θ. (2017).